

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum filius sit omnipotens sicut Pater.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

Lib. I. Distinctio. XX.

Habet pater habet filius, sicut bonitatem & potentiam, sed non tamum habet ex unoquoque quantu habet pater. Hoc autem non videtur verum ex autoritate inducta. *Ioan. 17*, omnia quae habet pater & filius. Hoc autem refellit Aug. hoc modo. Omnia habet filius quae habet pater, sed omnipotentiam habet pater, ergo tantundem de potestate habet filius. Potest excludit aliam responsonem quae talis est. Et si filius omnia habet quae pater habet, tamen pater est poterit filio, quia hoc ipse filio dedit, & ipse a nullo, sed a seipso habet. Sed hoc refellit Aug. hoc modo, verum est quod pater dedit filio potentiam sibi aequalem vel non. Si aequalem, si pater est omnipotens, & filius est omnipotens. Si non aequalis, tunc non omnia quae habet pater habet filius. Deinde probat aequalitatem personarum in potestate per rationem que talis est. Si pater genuit filium minorem se in potestate, aut potuit gignere sibi aequalis & noluit, aut voluit & non potuit. Si noluit & potuit, iniurias fuit, si voluit & non potuit, omnipotens non fuit, quoram utrumque est falsum, ergo impossibile est filius non esse aequalis patri in potestate. Ibidem probat hoc idem per simile, quia in generatione humana patre quanto perfectiore potest generare filium generare, ergo multo fortius in diuinis. Excludit ultimum responsonem hereticum, posset enim dicere ex hoc ipso quod filius est a patre et inequaliter ipsi, quam refellit Aug. sic, & in qualitas attinguntur secundum quantitatem & non secundum relationem, sed in hoc quod dicimus filium a patre esse non designamus nisi relationem originis, ergo in hoc non designatur in qualitas patris ad filium. Recapitulat etiam ea quae dicta sunt, & concludit intentum iam probatum. Erin hoc terminatur sententia in speciali.

Q V E S T I O P R I M A.

Thes. I. q. 25. ar. 3. &c. q. 41. art. 6. in uniuslogio

Circa distinctionem istam primò queritur, vtrum filius sit omnipotens sicut pater. Et videatur quod non, quia illud quod est omnipotens, potest in omnem actum, potentia enim dicitur respectu actus, sed filius non potest in omnem actum sicut pater, quia non potest generare, ergo non est omnipotens. Si dicatur quod potest generare non est post aliud, sed ad aliud. Et ita dico quod filius non potest generare, potest tamen quicquid est possibile. Contra, qui omne dicit, nihil excipit, sed omnia includit. Et que dicunt quid & quae dicunt ad aliud, sed omnipotencia dicit potentiam ad omnia, ergo ad ea quae dicunt quid vel ad aliud.

Item secundum August. lib. contra Maximum, & habetur in litera, si pater non potuit generare filium sibi aequalis non fuit omnipotens, ergo secundum ipsum omni potentia se extendit ad generationem filii, sed hanc non habet filius, ergo &c.

IN CONTRARIUM est quod dicit Athanasius in symbolo. Omnipotens pater, omnipotens filius &c.

R E S P O N S I O. Cum omnipotentia dicatur per comparationem ad actum, ut assumptum est in argumento, actuum autem diuinorum quidam sunt essentiales, & transiunt in creaturam ut creare. Quidam vero notionales, & non transiunt in creaturam, ut generare & spirare. De potentia que est respectu primorum actuum nulla est dubitatio, quin secundum illam quem sit potens una persona sicut alia, & ad hanc solam forte recipientes sancti dixerunt quod quem est omnipotens est filius sicut pater, & Spiritus sanctus, sicut pater & filius.

De potentia vero quae est respectu actuum notionalem est tota dubitatio, vtrum secundum eam filius possit dici omnipotens quem sicut pater cum non potest in actu in quem possit pater. Et sunt hic plures modi dicendi. Vnus est latius superficialis, scilicet quod omnipotentia dicitur solum respectu possibilium, quae autem implicat contradictionem omnino non sunt possibilia, propter quod si aliquis non potest ea quae implicant contradictionem, non propter hoc sequitur quod non sit omnipotens, filium autem generare implicat contradictionem, scilicet quia est & non est filius, quia cum in diuinis non possint esse plures patres nec plures filii, si filius generaret iā est pater

Q U E S T I O I.

67
& non filius nisi ponerentur plures filii, scilicet ipse & alius qui est ab eo genitus quod est impossibile, ergo est filius per passum & non est filius sed pater propter actuum generationem quod implicat contradictionem, sed patrem generare non implicat contradictionem. Et ideo si filius non generat non est dicendus minus potens, sed pater si non potest generare non est omnipotens.

Istud autem triuolum est, quia licet non posse ea quae simpliciter implicat contradictionem non derogat omnipotentie, quia talia nullo modo habent rationem possibilis, tamen non posse ea quae non implicant contradictionem simpliciter, sed quo ad istum derogat omnipotentia, quia talia cadunt sub ratione possibilis simpliciter. Alioquin omne agens posset dici omnipotens, quia potest in omnia non implicant contradictionem quo ad ipsum, quodlibet enim agens potest in omnia praeterquam in illa quoruim non habet potentiam. Posse autem illa quorum quis non habet potentiam implicat contradictionem quo ad ipsum. Ex hoc enim dicitur aliquis posse aliquid, quia habet potentiam, & tu dicas quod non habet potentiam, ergo habet potentiam & non habet potentiam quod est contradictionem, ergo non posse illa quae non implicant contradictionem simpliciter, sed quo ad istum derogat omnipotentia generare autem filium in diuinis non implicat contradictionem simpliciter, alioquin est etiam impossibile pati, ergo qui non potest generare filium non est simpliciter omnipotens.

Alius modus dicendi est quod filius habet omnipotentiam & omne posse, & est omnipotens dato quod non possit generare. Dicunt enim isti quod potentia generare non est relatio nec relationem includit intrinsecum, licet coexigat eam, sed est essentia diuina quae potest in omne illud quod habet rationem possibilis vel productibilis, & ideo cum eadem essentia diuina sit in parte & filio & spiritu sancto, in eis est eadem omnipotentia, licet in eis non sit eadem relatio. Et propter hanc omnipotentiam quae liber persona dicitur omnipotens, licet non possit generare, quia ex hoc non dicitur aliquid omnipotens in diuinis, quia habet essentiam diuina sub omni respectu nato fundari in ea quia pater non est omnipotens cum non habeat essentiam diuinam cum relatione filiationis, sed ex hoc solo dicitur aliquis omnipotens quia habet essentiam diuinam quae sola est omnipotentia. Hanc autem habet qualibet persona diuina. Et ideo qualibet est simpliciter omnipotens, & tamen non quilibet potest generare sed solum pater, quia potest generandi ad explicationem actum generationis coexigit relationem paternitatis constitutorem personam primam, licet eam intrinsecum non includat sicut declaratum fuit supra dist. 7. Hanc autem non habet nisi in supposito patris ideo solum pater potest generare & non alia persona, licet habeant eandem potentiam quam pater.

Hic autem modus licet sit probabilis, habet tamen quoddam dubia. Primum est, quia assunt quod potest generandi nihil dicit intrinsecum nisi essentiam diuinam quod non omnes concedunt, vt paruit superius dist. 7.

Secundum est, quia videtur inconveniens quod aliquis dicatur habere aliquod posse, quod nullo modo potest in esse ponit. Sed potentia & posse quae habet pater ad generare nullo modo potest ponit in esse in filio, ergo nullo modo illa potentia & illud posse quod est in parte est in filio, non habet ergo omnipotentiam quam habet pater.

AD HOC dicunt aliqui quod potentia generandi & posse ponit poni in esse in filio hoc modo, scilicet quod filius generetur, vel sit generatus & non quod generetur, quia eadem potentia & idem posse est quo filius potest generari, & pater potest generare.

Sed contra potentia pertinens ad omnipotentiam est activa, ergo debet ponit in esse per modum potentiae actus, sed cum potest generandi ponitur sic in esse quod aliquid generetur, vel sit generatum, non ponitur in esse per modum potentiae actus, sed potius per modum potentiae passus, ergo malè.

Tertium, quia si idem lumen vel simile quod est in sole ad illuminandum & calefaciendum est in alio ad illumindandum & non ad calefaciendum, vel conuenio illud non dicere utque potens sicut sol, ergo si simili licet in

13 filio

Magistri Durandi de

filio sit eadem essentia que sola est potentia sicut in patre, rame quia in patre est ad plures actus quam in filio, filius non potest dici quae potens sicut pater.

13. Quarò, quia potentia nunquam dicit essentiam absolute, sed ut est principium actus, ergo vbi eadē essentia est in pluribus sic quod in uno eorum potest aliquid actum principiare, in alio autem non potest non propter aliquod impedimentum, sed quia talis est natura essentiae, in illis potest dici eadem, sed non eadem potentia, quia potentia dicit principium actus. Dico autem quando non est ex impedimento, sed ex natura talis essentiae, quia si non posset principiare actum propter aliquod impedimentum, nihilominus diceretur potentia quavis impedita, sed quando est ex natura rei, quod non posset tale actum principiare, tunc nullo modo haber rationem potentie: nunc est ita quod essentia diuina in filio non potest in actu in quem potest in patre non propter aliquod impedimentum. (Abst: enim aliquid tale etiam in diuinis) sed hoc habet natura essentiae diuina in filio ex hoc quod non est in eo, nisi explica sua prima facunditate quae est ad actu generandi, ut supradicatur, dist. ergo licet in filio sit omnis essentia quae est in patre, tamen in eo non est omnis potentia quae est in patre, nec per consequens debet dici omnipotens sicut pater.

14. Tertius modus dicendum est, qd potentia quae est ad actus notionales, vt sunt generare & spirare non cadit sub omnipotenti. Et ideo potest habere ad tales actus, vel carere ea non auger vel minuit omnipotenti. Quis ratio est duplex. Prima est, quia Deus non dicitur potens à potentia passiva, sed ab actua, & omni potes ab omnipotenti actua. Potentia autem actua non est actua per comparationem ad esse eius, cuius est potentia actua, quia ipsa est iam entis in actu, sed dicitur actua, quia potest aliud agere, ut sic dicatur aliquid pōnēs per potentiam actuum, non quia potest esse, sed quia potest agere. Et omnipotens, non quia possit omnia esse, sed quia potest omnia agere, ergo si sit aliquid agere quod sit realiter ipsum esse agentis tale agere non recipitur à potentia vere actua, nec cadit sub omnipotenti. Tale autem est generare in diuinis vel respectu patris, quia omnino id est realiter generare & esse patrem. Et ideo sicut non posse esse patrem non arguit in filio in potentiam, sic non posse generare non arguit in potentiam, vel diminutionem potentiae in eo.

15. Sed contra istam rationem obicitur sic. Spirare non est aliquid agere quod sit realiter ipsum esse agentis. Per spirare enim nulla supposita continuatur diuinis in esse supra positi, ergo ad posse spirare directe ordinatur potentia vere actua cuius defectus arguit diminutionem omnipotentiae, sed Spiritus sanctus non potest spirare, ergo non est omnipotens, quod est & quae inconveniens sicut de filio.

16. Et dicendum qd spirare est aliquid agere quod est ipsum esse agentis (patris & filii), sicut enim dicta sunt super dict. ii. supposita habet plures proprietates relativas, vt pater & filius per viam earum non distinguuntur ab omnibus aliis, sed per omnes, nec per viam tantu' constitutur in esse suppositi incommunicabili & distincto, sed per omnes licet perveniat primò & illa dicitur personalis. Cetera tamen concurredunt quasi secundario ad perfectam constitutionem suppositi. Et istud plenus fuit declaratus prius, unde ratio falsum affluit quia per spirare constitutur in esse suppositi tam pater quam filius ut diffinguntur secundum suppositionem à Spiritu sancto, licet neuter eos: rūm. 12. rūm. 22.

17. Ratio secunda talis est, potentia quae est vere & proprie actua est transmutativa vel productiva eius quod est vere & propriè aliud vel alterum. Hoc patet ex propria ratione potentiae actuae quae ponitur, metaphys. sed potentia generandi vel spirandi non est transmutativa vel productiva alium, quod sit vere & propriè alterum seu aliud, ergo non est vere & propriè actua, maior pater, minor probatur, quia sola relatio non facit aliud propriè, sed essentia vel substantia nec alterum, sed qualitas. Cum ergo supposita diuina differat sola relatione, pater quod inter ipsa non est propriè aliud nec alterum nisi secundu' quid, & cum determinatione, scilicet aliud suppositum. Relatum ergo in uno non est vere & propriè potentia actua respectu alterius, & sic potentia generandi & spirandi non

Sancto Porciano I.

continetur propriè sub potentia actua, nec per consé- f. 4.7.4. quens sub omnipotenti. Carere ergo tali potentia non derogat omnipotenti.

18. A.D. P.R.I.M.Y.M argumentum dicendum, quod potencia actua est propriè respectu actus, per quem producitur id quod vere & propriè est a terum vel aliud, & nō est ipsum esse agentis, generare autem est id ipsum quod patrem esse, nec est actus quo producatur id quod est vere & propriè aliud sive alterum, propter quod respectu talis actus non est propriè potentia actua, unde bene dicunt illi qui dicunt quod post generare non est post quid, sed ad aliquid, quia obiectum talis potentia non cadit propter sub obiecto potentiae actuae.

19. Ad aliud quod contra hoc obicitur. Qui omne dicunt nihilo excipit, verum est eorum que continentur sub termino distributo, modo omnipotenti dicit potentiam ad omnia non simpliciter, sed quae sunt illa vel altera, & illa autem non sunt ea que differunt sola relatione, propter quod non cadunt sub distributione.

20. Ad aliud quod dicit Aug. quod pater non est omnipotens nisi possit generare filium sibi & qualem, dicendum secundu' veritatem Aug. dicit hoc non determinando, sed disputando contra Maximum hereticum, ut apparet in litera. In disputando autem frequenter asserit cōcessa ab aliis, vel ea quae apparent in creaturis ad probandum quod intendit, quanvis omnino non sunt secundum mentem suam quae asserit, & sic forte facit in autoritate allegata, vel dicendum quod beatus Aug. non dicit quod potentia generandi cadat sub omnipotenti, nec dicit quod pater non sit omnipotens, si non possit filium generare, sed supposito quod cadere, & pater filium generaret, pater non est omnipotens, nisi possit generare filium sibi & qualem, quia haec videtur ex imperfectione potentiae generativa, quod concedendum est, quia non est contra propositum nostrum.

Q U E S T I O . S E C U N D A .

Verum in diuinis sit ordo naturae.

Theol. i. q. 42. ar. 3.

Secundum queritur virum in diuinis sit ordo naturae. Et videatur quod non, quia ordo includit prius & posterius, sed in diuinis non est prius & posterius, ergo nullus ordo. Item cuiuscumq; est ordo ipsum ordinatur, sed in diuinis natura non ordinatur, ergo in diuinis non est ordo sicut natura.

21. IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. contra Maximum, quum dicitur filium esse à patre, non significatur inequalitas substantiae, sed ordo naturae.

22. R E S P O N S I O . Dicenda sunt duo. Primum est, quod in diuinis est ordo. Secundum est, quod ibi est ordo naturae. Primi patet sic, ubiqueq; est pluralitas sine ordine, ibi est confusio, sed in diuinis est pluralitas sine confusione, ergo illa pluralitas non est sine ordine. Iuxta quod intellegendum, quod ordo vnam supponit, & in alio eius ratio formalis consistit, illud quod praesupponit ordo est distinctio ordinabilium, vbi enim est aliquid tantum unum & indistinctum ibi impossibile est esse ordinem realem. Illud autem in quo formaliter ratio ordinis consistit est habitus eorum inter se & ad aliquid primum. Quod autem huc habitus sit secundum prius & posterius duratio, ut in tempore, sive secundum suceptus & inferius positione, ut in loco vel dignitate, sive secundum proprius quibus & remotoris, mediarius & immediarius, vel alter qualitercum totum est extra rationem ordinis absolute accepti. Ex quibus potest formari talis ratio, vbiunque sunt plura realiter distincta, habent certam & determinatam habititudinem ad se inuicem & ad aliquid primum, ibi est realis ordo, sed in diuinis sunt plura supposita distincta, realiter habentia inter se determinatam habitudinem, & ad aliquid primum, ergo &c.

23. SECUNDVM patet, scilicet quod in diuinis est ordo naturae, nisi quod distinguendum est de natura. Vno enim modo accipiatur natura pro essentia rei completa, vel pro parte essentiae. Alio modo pro generatione vel productione viuentium, que propriè dicuntur nativi, ut apparet ex quinto Metaphysic. Primo modo non est ordo naturae in diuinis, sed secundo. Primum pater sic: realis ordo